

CON ĐƯỜNG TIẾN LÊN CỦA I HỌC VIỆT-NAM

PHẠM BÁ CƯ

Với trên bốn nghìn năm lịch sử, dân tộc ta là một dân tộc anh hùng có những truyền thống tốt đẹp và đang tiến hành một cuộc cách mạng vĩ đại chưa từng có trong lịch sử của mình. Cuộc cách mạng đó đặt chúng ta trước những vấn đề cấp bách cần được giải quyết. I học là một trong những vấn đề đó mà cụ thể là con đường tiến lên của i học Việt-nam và phương hướng xây dựng một nền i học Việt-nam mới phù hợp với yêu cầu, điều kiện và hoàn cảnh nước ta.

Con đường tiến lên của i học Việt-nam đã được Đảng ta vạch rõ: « Trên cơ sở khoa học, thừa kế và phát huy những kinh nghiệm tốt của đông i, kết hợp đông i với tây i nhằm tăng cường khả năng phòng bệnh và chữa bệnh cho nhân dân, tiến lên xây dựng một nền i học Việt-nam xã hội chủ nghĩa ». (Chỉ thị số 101 — TTg Phủ Thủ tướng ngày 15 tháng 3 năm 1961).

Chỉ thị trên còn nêu rõ: « Việc kết hợp đông i với tây i phải tiến hành về các mặt phòng bệnh, chữa bệnh, sản xuất thuốc, đào tạo cán bộ, và phải thực hiện từ thấp đến cao, từ việc chữa bệnh thông thường đến việc chữa bệnh khó và lâu năm ».

Để giúp cho việc thực hiện tốt chủ trương đó, chỉ thị trên nhấn mạnh thêm: « Những người làm công tác tây i cần nhận rõ trách nhiệm của mình trong việc thừa kế và phát huy những kinh nghiệm tốt của đông i, thực hiện kết hợp đông i với tây i, những người làm công tác đông i phải học tập tây i, phải cố gắng trong việc kết hợp đông i với tây i. Những người làm công tác tây i và những người làm công tác đông i phải đoàn kết với nhau, hợp tác với nhau để tăng cường khả năng phòng bệnh và chữa bệnh cho nhân dân, xây dựng một nền i học Việt-nam xã hội chủ nghĩa ».

Và gần đây, để phát huy dân chủ trong toàn ngành, đồng thời để đáp ứng với yêu cầu của giai đoạn mới, Đảng ta đề ra chủ trương « nghiên cứu và thảo luận cách mạng khoa

học và kĩ thuật trong i học ». Nhờ đó, một bản dự thảo đề cương Cách mạng khoa học kĩ thuật trong i học đã được Bộ I tế xây dựng trên cơ sở tổng kết các đợt nghiên cứu và thảo luận tổ chức trong toàn ngành và tiến hành từ năm 1965 đến năm 1969.

Khẳng định đường lối i học do Đảng ta vạch ra, bản dự thảo đề cương cách mạng khoa học kĩ thuật nói trên đã nêu rõ những nét lớn về con đường tiến lên của i học Việt-nam như sau:

I học Việt-nam phải có con đường phát triển riêng của mình, phải tích cực tự mình vươn lên về mọi mặt để trở thành một nền i học xã hội chủ nghĩa hoàn chỉnh, có đầy đủ tính chất dân tộc, có phương hướng nghiên cứu độc đáo và sáng tạo, có cơ sở khoa học kĩ thuật khá hiện đại và một đội ngũ cán bộ đông đảo và tiến bộ.

Nắm vững các phương châm chủ yếu (không tách rời i học và i tế, lí luận và thực tiễn, i học và dân tộc, i học Việt-nam và i học thế giới), i học Việt-nam phải nhằm đạt các mục tiêu cụ thể:

— Cải tạo môi trường sinh sống và lao động của nhân dân; giải quyết xong vấn đề phân và nước; giải quyết vấn đề thanh khiết không khí và đất bằng những biện pháp tích cực nhất.

— Căn bản thanh toán xong các bệnh dịch; thanh toán hoặc khống chế các bệnh chính do vi trùng, siêu vi trùng và kí sinh trùng; thanh toán xong các bệnh sốt rét, mất hột, hoa liễu, giun sán, bọ cạp; hạn chế tỉ lệ bệnh lao và các bệnh phổ biến xuống mức thấp nhất; tích cực đề phòng và chống các bệnh tuổi già.

— Căn bản giải quyết xong trong một thời gian ngắn nhất di chứng và hậu quả của chiến tranh đối với cơ thể và sức khỏe của nhân dân Việt-nam; có những biện pháp tích cực nhất nhằm căn bản phục hồi sức khỏe của nhân dân miền Nam.

— Bằng mọi biện pháp vệ sinh phòng bệnh

cơ bản trong việc ăn, ở, sinh hoạt, lao động v.v... đưa thể lực của trẻ em và các tầng lớp thanh niên, thiếu niên phát triển hơn hẳn thời gian trước đây, bước đầu góp phần cải tạo nòi giống; bảo đảm người lao động đủ sức khỏe tiếp thu những điều kiện sản xuất mới (cơ khí hóa và tự động hóa).

— Bảo đảm sản xuất trong nước đủ thuốc các loại đáp ứng nhu cầu phòng và chữa bệnh cho nhân dân.

— Góp phần hạn chế tỉ lệ chết chung dưới 7 phần nghìn, đưa tỉ lệ chết ở trẻ em hạ xuống đến mức thấp của thế giới; nâng tuổi thọ trung bình xấp xỉ với mức của các nước tiên tiến (70 — 75 tuổi).

I học Việt-nam sẽ tập trung vào những hướng chủ yếu sau đây:

1 — Phát triển trên cả hai mặt: vừa phải tiếp tục một cách khẩn trương những công trình nghiên cứu về phương diện thực hành trong các công tác phòng bệnh, chữa bệnh, sản xuất thuốc men, i cụ... vừa phải mạnh dạn tiến công vào những vấn đề lí luận cơ bản mà thực tiễn đã đề xuất, hoặc sẽ đề xuất cho i học nước ta.

Với nhận thức đó, cần tích cực xây dựng các ngành i học cơ sở, lấy sinh vật học làm trung tâm; trước mắt, chúng ta tiếp thu và sử dụng những thành tựu của sinh vật học cơ bản thế giới, đồng thời tập trung nhiều cho sinh vật học ứng dụng vào i học. Bên cạnh đó, chúng ta sẽ ra sức đưa các ngành toán học, vật lí học và hóa học chiếm những vị trí xứng đáng trong i học.

2 — Xây dựng một nền i học dự phòng vững chắc. Với sinh vật học hiện đại, nội dung của khoa học phòng bệnh được mở rộng và ngày càng thêm sáng tỏ. Trong điều kiện sức khỏe và hoàn cảnh sinh sống riêng của nhân dân Việt-nam, chúng ta sẽ xây dựng từng mặt phòng bệnh cụ thể, trong mọi khu vực hoạt động của con người, qua đó có thể rút ra những kết luận cần thiết, và đúc kết thành những vấn đề lí luận chung.

3 — Trên tinh thần thừa kế và phát huy cao độ di sản quý báu của dân tộc về cả hai mặt i và dược, về tổ chức cũng như kĩ thuật, về lí luận cũng như thực hành, chúng ta sẽ hết sức tập trung nghiên cứu i học cổ truyền và kinh nghiệm dân gian. Dựa vào những kiến thức hiện đại nhất, chúng ta sẽ đi sâu vào đông i thực nghiệm, dần dần đưa việc kết hợp đông i với tây i đến một trình độ khoa học cao, từ đó xây dựng một nền i học Việt-nam thống nhất, có một cơ sở thực tiễn và lí luận vững chắc. Chúng ta tin tưởng việc

nghiên cứu sâu i học cổ truyền sẽ nảy ra nhiều vấn đề mới, có khả năng mở đường giải quyết một số vấn đề mà i học thế giới ngày nay còn đang gặp nhiều khó khăn lớn.

4 — Tích cực xây dựng một ngành dược học dân tộc; đồng thời xây dựng ngành hóa dược Việt-nam phát triển theo ba hướng: vừa chiết xuất từ cây thuốc, vừa tổng hợp hóa học, vừa tổng hợp vi sinh... Ngoài việc sử dụng những loại thuốc cổ điển, dựa vào kinh nghiệm dân gian, dựa vào khả năng của dược liệu, chúng ta tích cực tìm các loại thuốc mới phù hợp với bệnh tật và cơ thể của người Việt-nam.

5 — Trong thời gian tương đối ngắn, cần xúc tiến khẩn trương và hoàn thành các cuộc điều tra cơ bản. Trọng tâm hướng vào 5 vấn đề lớn: tình hình bệnh tật Việt-nam.. các hằng số sinh vật của người Việt-nam; tình hình sức khỏe và các chỉ số thể lực theo các lứa tuổi; tình hình môi trường (không khí, đất, nước v.v...) ảnh hưởng đến sức khỏe và bệnh tật; tình hình các loại dược liệu.

Nhiệm vụ đề ra cho i học nước ta vô cùng nặng nề, yêu cầu rất to lớn và khẩn trương, mọi việc đều mới mẻ, khó khăn. Cần phải có những biện pháp hết sức tích cực:

1 — Trước hết trong toàn ngành, cần có sự nhất trí về đường lối và nội dung xây dựng một nền i tế và một nền i học xã hội chủ nghĩa ở Việt-nam. Chúng ta phải hết sức đề cao tinh thần tự hào dân tộc, dám nghĩ dám làm, phát huy mọi thuận lợi, dựa vào ưu thế của ta, biết tập trung vào các vấn đề cơ bản, tự vươn mình lên xây dựng một nền i học dân tộc độc lập bằng con đường riêng của mình, theo lối của mình, không lệ thuộc vào cách nghĩ và cách làm xưa nay của các nước.

2 — Trên cơ sở thẩm nhuần đường lối xây dựng i học của Đảng, thống nhất về mục tiêu và phương châm hoạt động, chúng ta tiến hành từng bước cách mạng khoa học kĩ thuật trên miền Bắc, trước mắt là khẩn trương xây dựng một qui hoạch dài hạn về phát triển khoa học kĩ thuật chia làm hai giai đoạn:

Giai đoạn thứ nhất từ năm 1970 đến năm 1975 là giai đoạn chuẩn bị cơ sở vật chất và kĩ thuật để cho giai đoạn thứ hai từ năm 1975 đến năm 1990 có thể đi sâu vào một số vấn đề lớn của i học.

3 — Không ngừng củng cố và phát triển tổ chức. Trước hết chấn chỉnh và tăng cường bộ máy quản lí từ trung ương đến địa phương, đến từng cơ sở một... đồng thời có kế hoạch xây dựng từng bước, từ thấp đến

cao các cơ quan nghiên cứu ở trung ương và địa phương.

4 — Khẩn trương xây dựng và thực hiện kế hoạch đào tạo cán bộ dài hạn, trên tinh thần bồi dưỡng cấp tốc một số cán bộ để có ngay một lực lượng cần thiết, đáp ứng nhu cầu của năm năm đầu, đồng thời chuẩn bị nhiều cán bộ hơn nữa cho những năm sau... Để thực hiện yêu cầu này, cần tận dụng mọi biện pháp và mọi hình thức đào tạo và bồi dưỡng: trong nước, ngoài nước, thực tập sinh, nghiên cứu sinh. Chú ý nhiều hơn nữa đến các cán bộ khoa học cơ bản, cán bộ i được học cơ sở, cán bộ kĩ thuật và các loại cán bộ phục vụ công tác nghiên cứu.

5 — Đi đôi với việc xây dựng các cơ quan nghiên cứu, hết sức coi trọng việc tăng cường các trang bị, thiết bị cần thiết, bảo đảm vừa đáp ứng yêu cầu của công tác nghiên cứu, vừa theo sát kịp thời mọi tiến bộ về kĩ thuật.

Tóm lại, con đường tiến lên của i học Việt-nam đã được Đảng ta vạch rõ và đã được bản dự thảo đề cương Cách mạng khoa học kĩ thuật trong i học nêu lên những nét lớn. Nói chung, mục tiêu, phương châm, phương hướng, bước đi, biện pháp v.v... đều được nói rõ. Một điểm căn bản đã được làm nổi bật là i học Việt-nam phải gắn liền với thực tế và đặc điểm của nước ta, phải đi theo con đường độc đáo của mình, và phải tiến nhanh, tiến mạnh để đáp ứng nhu cầu của nhân dân và yêu cầu của sự nghiệp cách mạng.

Tuy nhiên, như bản dự thảo đề cương Cách mạng khoa học kĩ thuật trong i học đã nêu rõ, một nhược điểm căn bản của ngành ta là do chưa có kinh nghiệm, chưa thấy thật rộng thật xa, chúng ta chủ yếu mới đối phó với công việc trước mắt, mới chú ý tập trung nghiên cứu những vấn đề có tính chất ứng dụng, nhưng chúng ta chưa suy nghĩ nhiều và

cũng chưa đầu tư đúng mức cho những công việc lâu dài, nên chưa có những biện pháp thích đáng nhằm bảo đảm i học có thể phát triển một cách cơ bản và toàn diện.

Nhìn chung, bản dự thảo đề cương Cách mạng khoa học kĩ thuật trong i học có những ưu điểm rất căn bản. Chính là dưới ánh sáng đường lối i học của Đảng ta và trên cơ sở tổng kết những thành tựu chủ yếu và những kinh nghiệm lớn của ngành trong hơn 10 năm qua mà chúng ta có thể đề ra một cách cụ thể và chính xác những hướng phát triển chủ yếu của i học nước ta trong thời gian tới.

Tuy nhiên, do thiếu ánh sáng của một số công trình lí luận cơ bản, nên bản đề cương cần được bổ khuyết, đặc biệt trên ba phương diện chủ yếu có tính chất then chốt: quan hệ i học giữa đông i và tây i, quan hệ triết học giữa khoa học xã hội và khoa học i học, quan hệ cách mạng giữa quá trình phát triển tuần tự và khả năng nhảy vọt của i học Việt-nam.

Chỉ trên cơ sở giải quyết tốt ba vấn đề then chốt đó để bổ sung cho bản dự thảo đề cương Cách mạng khoa học kĩ thuật trong i học thì cách mạng i học Việt-nam mới có thể phát triển một cách tốt đẹp, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp cách mạng chung, nhu cầu trước mắt và lâu dài của nhân dân ta, đồng thời góp phần xứng đáng của mình vào kho tàng i học thế giới mà trước tiên là góp phần xây dựng nền i học xã hội chủ nghĩa.

Muốn vậy, vấn đề căn bản là phải đẩy mạnh các công trình nghiên cứu lí luận cơ bản để tiến tới xây dựng một lí luận mới làm tiền đề cho nền i học Việt-nam mới.

Số sau: « Bàn về phương hướng xây dựng nền i học Việt-nam mới ».